

ESENȚA NOȚIUNII DE TURISM ȘI A TURISMULUI RECEPTOR CA VARIETATE A ACESTUIA

Lucian-Gabriel PATRAȘCU

Universitatea Liberă Internațională din Moldova

L'industrie du tourisme a obtenu une valeur importante qui a un impacte dans le niveau du développement de l'économie. Du point de vue économique le tourisme constitue la principale source de redressement de l'économie nationale. Son action se manifeste sur une multitude de plans, commençant par la stimulation du développement et jusqu'au perfectionnement de la structure sociale.

În acest secol industria turismului și a călătoriilor reprezintă, pe plan mondial, cel mai dinamic sector de activitate și, în același timp, cel mai important generator de locuri de muncă. Din punct de vedere economic, turismul se constituie și ca o sursă principală de redresare a economiilor naționale ale acelor țări care dispun de importante resurse turistice și le exploatează corespunzător. Acțiunea sa se manifestă pe o multitudine de planuri, de la stimularea dezvoltării economice la perfecționarea structurii sociale, de la valorificarea superioară a resurselor la îmbunătățirea condițiilor de viață.

Însuși fenomenul de turism (din fr. *tour* – primblare, voiaj) vorbește despre tendința permanentă a omului de a călători, de a se deplasa în spațiu, ce constituie nu un scop în sine, ci o condiție necesară și un mijloc de a atinge anumite obiective (comerciale, de largire a cunoștințelor, pelerinaj etc.). Începând cu secolul XIX, când au loc transformări revoluționare în sfera mijloacelor de transport, și anume: odată cu apariția vapoarelor, trenurilor, extinderea rețelei de șosele, crește calitatea și siguranța transporturilor concomitent cu ieftinirea lor, se intensifică fluxurile de călători. Apare necesitatea unor întreprinderi care să se ocupe de primirea și deservirea călătorilor. La această perioadă se atribuie și primele birouri turistice, create de englezul T.Kuk.

Turismul a căpătat caracter de masă după cel de al doilea război mondial, când s-a transformat din obiect de lux într-o necesitate pentru majoritatea populației din țările dezvoltate. După cum se spune în Declarația de la Manila privind turismul mondial, adoptată în luna octombrie 1980, „turismul contemporan a apărut în legătură cu promovarea politicii sociale, ce a condus la acordarea pentru muncitori a concediilor anuale cu plată, ceea ce, concomitent, constituie recunoașterea dreptului principal al omului la odihnă și agrement”.

Având o evoluție atât de îndelungată, turismul totuși până în prezent nu are o definiție clară, însă definiția este imperios necesară pentru a înțelege procesele ce se desfășoară în însăși industria turistică, precum și pentru elaborarea unor metodici eficiente de gestiune și evaluare a acestor procese asupra sferei economice și sociale.

Există câteva definiții mai răspândite cu privire la turism. Una dintre ele este menționată în Declarația de la Manila și prezintă turismul drept un tip de odihnă activă, călătorii, efectuate în scopul cunoașterii unor sau altor regiuni, țări noi și care în unele țări se îmbină cu elemente de sport.

Altă definiție a fost adoptată în anul 1993 de către Comisia statistică a ONU, acceptată de Organizația Mondială a Turismului și se folosește pe larg în practica mondială. Conform acesteia, turismul cuprinde activitatea persoanelor care călătoresc și efectuează vizite în locuri aflate dincolo de mediul lor obișnuit de trai, în decursul unei perioade ce nu depășește un an la rând, pentru odihnă, afaceri și în alte scopuri.

Se consideră mai exactă definiția formulată de profesorii de la Universitatea din Berna Hunziker și Krapf, care ulterior a fost adoptată de Asociația Internațională a experților științifici în domeniul turismului, și anume: turismul constituie o serie de fenomene și relații reciproce ca rezultat al călătoriilor oamenilor până la momentul când aceasta nu se soldează cu aflarea lor permanentă într-un anumit loc și nu are legătură cu obținerea de către ei a unor anumite câștiguri (venituri).

În opinia noastră, toate definițiile enumerate mai sus nu sunt exacte și nu reflectă întreaga complexitate a fenomenului turistic, ceea ce se poate explica, în primul rând, prin faptul că știința despre turism se află la etapa incipientă, iar, în al doilea rând, prin faptul că însuși obiectul de cercetare – turismul – se află într-o dezvoltare dinamică. Prima definiție se referă numai la unele aspecte ale turismului și la particularitățile lui tipice, tot astfel după cum cea de a doua examinează numai călătorii, consumatorii serviciilor turistice, lăsând fără atenție organizatorii întregului proces cu baza lor tehnico-materială complexă și diferită. Definiția a doua nu

neagă faptul că din turism se obțin venituri, ceea ce, din punctul nostru de vedere, este absolut inadmisibil. Cea de a treia definiție e mai exactă, deoarece ține cont de faptul că în procesul turistic câțiva participanți interacționează strâns între ei, dar și aceasta nu vizează întregul sistem economic complex ce asigură călătoriile oamenilor, efectuate de aceștia pentru a-și satisface necesitățile (obiectivele). Despre importanța acestei precizări vorbesc datele statistice cu privire la volumul rotațiilor financiare în cadrul industriei turistice și influența colosală a ramurii date asupra economiei regiunilor implicate în turism.

Generalizând cele trei definiții mai răspândite privind noțiunea de turism, conchidem următoarele: *turismul este un sistem social-economic multifuncțional compus din două sub-sisteme interdependente, unul din care reprezintă o comunitate de persoane, organizate în grupuri sau indivizi aparte, care își realizează necesitatea de călătorii în scopuri de cunoaștere, odihnă, distracții, tratament etc., iar al doilea sub-sistem asigură atingerea obiectivelor și sarcinilor primului sub-sistem.*

Conform definiției date, pot fi evidențiate patru semne principale ale turismului:

1. *Ieșirea în afara mediului obișnuit.* La mediul obișnuit de aflare se atribuie un anumit raion în jurul locului de trai al turistului și toate celelalte locuri pe care acesta le vizitează mai des. Termenul dat este pus în circulație de Organizația Mondială a Turismului, pentru a exclude din numărul turiștilor persoanele care se deplasează zilnic de la locul permanent de trai la locul de muncă (studii) și înapoi.

2. *Caracterul provizoriu al deplasării (călătoriei).* Această trăsătură caracteristică, introdusă pentru completarea concepției de mediu obișnuit, ne permite să delimităm turismul de alte tipuri de călătorii. Deplasarea persoanelor în intervale de timp relativ scurte permite să se facă distincție între turiști și excursioniști, pe de o parte, și locuitorii permanenți (rezidenți) ai unei sau altei țări (regiuni, localități).

În opinia noastră, perioada aflării în exteriorul mediului obișnuit nu trebuie să depășească o jumătate de an, deoarece, conform legislației fiscale din mai multe țări și acordurilor cu privire la evitarea impozitării duble, aflarea provizorie a cetățeanului străin pe teritoriul unei țări mai mult de o jumătate de an presupune implicarea lui în plata impozitelor, ceea ce poate influența veridicitatea informației statistice a țării al cărui cetățean este, precum și a celei în care se află mai mult de o jumătate de an.

3. *Obiectivele călătoriei.* Această caracteristică importantă acordă posibilitatea de a determina clar genurile de activitate atribuite la turism. Criteriul este faptul că scopul călătoriei turistice nu trebuie să-l constituie efectuarea unor activități plătite din sursa de la locul vizitat.

4. *Totalitatea fenomenelor și relațiilor social-economice.* Această caracteristică reflectă mecanismul complex al interacțiunii dintre numeroasele ramuri, care asigură deplasarea și aflarea călătorilor în afara mediului lor obișnuit de trai, precum și subliniază orientarea socială a activității turistice, a cărei importanță nu poate fi neglijată.

Conform legislației, turistul este cetățeanul care vizitează o țară (un anumit loc) cu ședere temporară în scopuri de tratament, de cunoaștere, promovare a afacerilor, intereselor profesionale, sportive, religioase etc., fără a practica o activitate plătită într-o perioadă de la 24 ore până la 6 luni de zile la rând sau care se cazează cel puțin pentru o noapte.

Turismul în lumea contemporană se manifestă în diverse fenomene și relații, ceea ce determină necesitatea clasificării lui, adică grupării elementelor sale după criterii omogene separate, dependente de anumite obiective practice. Cea mai răspândită clasificare a turismului este divizarea lui pe tipuri, categorii, moduri și forme, divizare ce se bazează pe criteriile turismului.

Conform primului criteriu – plecarea în afara mediului obișnuit – și recomandărilor Organizației Mondiale a Turismului, referitoare la o anumită țară, se delimitează următoarele tipuri de turism:

- turismul intern – călătoria locuitorilor unei anumite țări prin propria țară;
- turismul receptor – călătoria într-o anumită țară a persoanelor care nu sunt locuitorii ei;
- turismul extern – călătoria locuitorilor unei anumite țări în altă țară.

Îmbinate în diverse feluri, aceste tipuri formează categoriile turismului. Categoria „Turismul în limitele țării” include turismul intern și cel receptor. Turismul intern și extern cuprinde categoria „Turismul național”. Categoria „Turismul internațional” constă din turismul receptor și turismul extern. Îmbinarea reciprocă dintre tipurile și categoriile turismului poate fi ilustrată schematic (Fig.1).

Pentru o regiune aparte categoria „turismul receptor” se va compune din turismul regional din categoria „Turismul în hotarele României” și „Turismul internațional”.

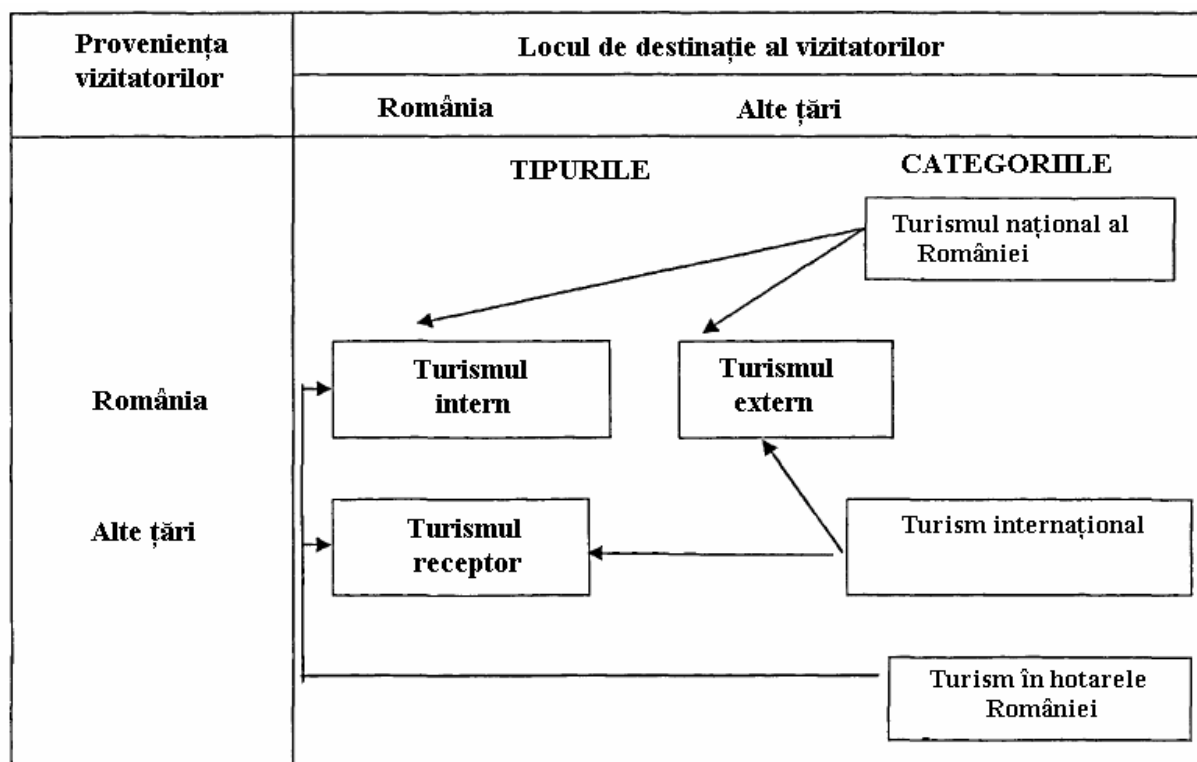

Fig.1. Tipurile și categoriile turismului.

Clasificarea funcțională a modurilor de turism este determinată de cel de al treilea criteriu – scopul deplasării, în corespondență cu care se disting următoarele moduri:

1. *Turismul cultural* pentru familiarizarea cu valorile naturale, istorice și culturale remarcabile, muzeele, teatrele, viața și tradițiile popoarelor din țara (regiunea) vizitată. La baza acestui mod se află un program excursionist amplu, atât de sine stătător, cât și în îmbinare cu agrementul.
2. *Turismul de agrement* este cel mai răspândit și se efectuează pentru odihnă, restabilirea și dezvoltarea forțelor fizice, psihologice și emoționale. Acest mod de turism diferă printr-o largă diversitate și poate include programe distractive (teatru, filme, festivaluri), ocupații pe interese (vânat, creație muzicală) etc.
3. *Turismul balnear* este condiționat de necesitatea tratării diverselor maladii. Are câteva varietăți, determinate de mijloace naturale ce influențează asupra organismului uman (tratarea cu ajutorul climei, a mълului, apei, tratarea sanatorială etc.).
4. *Turismul de afaceri* cuprinde călătoriile în scopuri de serviciu sau profesionale fără obținerea unor venituri la locul de aflare provizorie. La acest mod de turism se atribuie călătoriile pentru participare la congrese, conferințe științifice, târguri, expoziții, saloane, precum și pentru ținerea negocierilor și încheierea contractelor. În numărul turiștilor de afaceri pot fi incluse persoanele care își îndeplinesc funcțiile de serviciu în afara mediului lor obișnuit.
5. *Turismul ecumenic* este condiționat de necesitățile religioase ale oamenilor de diverse confesiuni. Călătoriile în scopuri religioase (de pelerinaj) constituie unul dintre cele mai vechi moduri de turism, având rădăcini adânci în istorie. Impactul turismului religios asupra economiei unor țări și regiuni ale lumii și, în primul rând, asupra centrelor religioase înseși este considerabil.
6. *Turismul etnic* urmărește scopul vizitării de către turiști a locurilor lor de baștină, de abitare a rudelor și apropiaților. Tipul dat de turism ocupă un loc important în turismul internațional. O importanță deosebită are turismul etnic pentru țările, o parte din populația cărora locuiește în străinătate.
7. *Ecoturismul* este orientat spre familiarizarea cu valorile naturale, educația și instruirea ecologică. Specificul organizării unui asemenea tip de turism constă în asigurarea unui impact minim asupra mediului natural, crearea unei rețele de hoteluri ecologice, care să aprovizioneze turiștii cu alimente net ecologice.
8. *Turismul rural* include vizitarea de către turiști a localităților rurale, odihna și întremarea în locuri curate din punct de vedere ecologic.

9. *Turismul de aventuri* este un mod special de odihnă cu vizitarea locurilor exotice (vulcanilor, cascadelor, locurilor unde au avut loc catastrofe etc.), practicarea unor activități exotice (bunăoară, safari, rafting), folosirea pentru deplasare a unor mijloace de transport neobișnuite (săni trase de câini, plimbatul călare pe elefanți, în aerostate etc.). Un asemenea turism prezintă un anumit grad de risc și presiuni fizice serioase.
10. *Tururile sportive*, în funcție de scopul călătoriei, se divizează în două tipuri: active și pasive. În primul caz motivația principală a turistului este posibilitatea de a practica sportul preferat (ceea ce necesită existența bazei respective: a inventarului, traselor speciale, terenurilor sportive, corturilor, instalațiilor etc.). În al doilea caz, scopul călătoriei este de a vizita competiții sportive în calitate de spectator.
11. *Turismul în tranzit*, conform recomandărilor Organizației Mondiale a Turismului, cuprinde categoria „călătorii în alte scopuri”. Tranzitul ca scop al vizitării poate fi clasificat numai din punctul de vedere al turismului receptor. Există două varietăți de tranzit. Prima vizează pasagerii din avioane, care în sens juridic nu intră în țara în care schimbă mijlocul de transport, însă în mod tradițional se consideră vizitatori ai acesteia. Cea de a doua varietate a tranzitului vizează persoanele care călătoresc trecând prin țări terțe spre locul de destinație sau locul permanent de trai. Dacă o asemenea călătorie este turistică, aceste persoane sunt clasificate ca vizitatori ai acestei țări, chiar dacă nu se opresc și nu cheltuiesc bani pe teritoriul ei.

Bibliografie:

1. Hughes R.J. Hospitality, Management skill builders. Educational Institute of the American Hotel & Motel Association, East Lansing, 1994.
2. Rondelli V., Cojocaru S. Managementul calității serviciilor din turism și industria ospitalității. - București: THR-CG, 2005.

Prezentat la 02.03.2009